

Granskning av miljöarbetet i Sekab

Örnsköldsviks kommun

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och revisionsfrågor	1
1.3	Revisionskriterier	1
1.4	Metod och genomförande	2
2	Sekab BioFuel Industries AB	3
2.1	Ägardirektiv för Sekab BioFuel Industries AB	3
2.2	Bolaget har uppsatta mål för miljöarbetet	3
2.3	Roll -och ansvarsfördelning inom miljöarbetet	4
2.4	Sekab genomför flera miljörelaterade investeringar	5
2.5	Risker identifieras i olika typer	5
2.6	Uppföljning saknar bedömning av miljöarbetet	5
2.7	Bedömning – Sekab	6

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Hållbarhetsarbetet hos kommuner och dess bolag är en viktig pusselbit för att Sverige ska nå uppsatta mål och åtaganden utifrån Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. OECD har konstaterat att även om målen i Agenda 2030 är satta på en global nivå är över 60 procent av målen beroende av ett aktivt genomförande på lokal och regional nivå. Sedan 2002 anger även regeringsformen (1 kap. 2 §) att det allmänna, och därmed alla kommuner och kommunala bolag, ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

I Örnsköldsviks kommun har kommunfullmäktige beslutat om en policy för ekologisk hållbarhet. I grunden finns ett kommunfullmäktigemål om att kommunen ska vara klimatneutrala år 2030. Policyn pekar ut fyra målområden där kommunen ska verka för att bidra till en större ekologisk hållbarhet; miljö och klimat, biologisk mångfald, vatten samt hållbar konsumtion, produktion och kretslopp.

Policyn gäller i tillämpliga delar hela kommunkoncernen. Ett bristande miljöarbete inom de kommunalt ägda bolagen riskerar att leda till bristande måluppfyllelse för hela kommunkoncernen och i längden drabba kommuninvånarna.

Av Örnsköldsviks kommuns budget 2022 framgår att ett aktivt miljö- och klimatarbete ska genomsyra kommunkoncernens verksamheter. Bolagen ska identifiera och mäta klimatarbetet och detta ska ingå som del av verksamhetsuppföljning per tertial och halvår.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om styrelsen i Sekab utifrån kommunfullmäktiges direktiv, bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med tillräcklig intern kontroll. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelsen ändamålsenliga mål, styrdokument och rutiner?
- ▶ Motsvarar tilldelade resurser för miljöarbetet behoven för att uppnå fullmäktiges ambitioner, på kort och lång sikt?
- ▶ Har styrelsen säkerställt en ändamålsenlig roll- och ansvarsfördelning avseende på bolagets miljöarbete?
- ▶ Har styrelsen identifierat och hanterat miljörelaterade risker på ett ändamålsenligt sätt?
- ▶ Mäts och återrapporteras bolagets miljöarbete i enlighet med direktiven i fullmäktiges budget?

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer beslutade av fullmäktige. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

1.3.1 Aktiebolagslagen (2005:551)

Enligt aktiebolagslagen svarar styrelsen för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation. Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

1.3.2 Örnsköldsviks kommuns styrning inom miljöarbetet

Kommunfullmäktige antog policy för ekologisk hållbarhet 2018 vilken utgår från mål inom Agenda 2030. Den anger viljeinriktningen och värdegrunden för ekologisk hållbarhet i kommunen med övriga underliggande styrdokument. Policyn är ramverket för strategisk styrning av ekologisk hållbarhet i kommunkoncernens verksamheter. Policyn består av fyra sammanfattade mål: 1) miljö och klimat 2) biologisk mångfald 3) vatten 4) hållbar konsumtion, produktion och kretslopp.

Sekab bedriver inte kommunal verksamhet som övriga bolag inom Rodretkoncernen och bedöms därmed inte omfattas av koncernens specifika hållbarhetspolicy. Däremot har Sekab att förhålla sig till ägarnas beslut och bör sträva efter att bedriva ett arbete som ligger i linje med fullmäktiges policy för ekologisk hållbarhet.

1.3.3 Ägarpolicy för kommunägda bolag

I ägarpolicy för kommunägda bolag, beslutat av kommunfullmäktige den 19 december 2016, beskrivs grundprinciperna för ägarstyrningen och uppsikten av de aktiebolag som kommunen har ägarinflytande över. Det framgår av policyn att det endast är ”genom beslut på årsstämman som aktieägare formellt (aktiebolagsrättsligt) kan ge bindande ägardirektiv till bolaget”. Därtill framgår att bolagen ”skyldiga att förhålla sig till de av Kommunfullmäktige (eller till kommunstyrelserna delegerade) beslutade och överlämnade styrdokument som berör bolagens verksamheter”. Det innebär att bolag inte binds direkt till de beslut som tas inom politiken.

1.4 Metod och genomförande

Granskningen har skett genom en inhämtning av relevanta styrdokument, exempelvis affärsplaner, budgetar samt interna kontrollplaner. Vidare har intervjuer genomförts med representanter inom bolaget. Utöver vår interna kvalitetssäkring har samtliga intervjuade getts möjlighet att faktagranska rapportutkastet.

2 Sekab BioFuel Industries AB

2.1 Ägardirektiv för Sekab BioFuel Industries AB

I Sekabs ägardirektiv, antaget vid Sekabs årsstämma den 19 mars 2015 samt av Rodret i Örnsköldsvik den 19 mars 2015, framgår bolagets ägarstruktur och verksamhetens inriktningsdirektiv. Sekab ägs till 70 procent av Norrlands etanolkraft (NEKAB), som i sin tur ägs till 48,7 % av Övik Energi AB. Andra kommuner som deläger Sekab är Umeå och Skellefteå kommun. Nekab äger i sin tur SEKAB BioFuel Industries AB tillsammans med (privatägda) EcoIndustries Development in Europe AB. Sekab BioFuel Industries bedriver ingen egen verksamhet utan omfattas av flera dotterbolag¹ som tillsammans bildar Sekab-koncernen. Enligt ägardirektivet ska Sekab-koncernen:

- ▶ bidra till en långsiktig hållbar utveckling, genom att erbjuda förnybara bioetanolbaserade kemi-och drivmedelsalternativ. Verksamheten ska drivas så att ägarkommunerna får nytta av bolagets teknologi, produktion och produkter för sin utveckling.
- ▶ Tillverka och sälja kemikalier med bioetanol som råvara.
- ▶ Importera, producera, förädla och sälja etanol som drivmedel för främst tyngre fordon.

Vidare framgår att bolaget årligen ska lämna information till ägarbolagens styrelser och kommunstyrelserna i respektive kommun beträffande om:

- ▶ verksamheten bedrivits i enlighet med kommunalt ändamål/befogenhet,
- ▶ eventuella frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som överlämnats till kommunfullmäktige att ta ställning till

2.2 Bolaget har uppsatta mål för miljöarbetet

Sekab kan sägas ha två separata målstrukturer för sitt miljöarbete, vilka sammanfattas i tabellen nedan. För det första har styrelsen fastställt ett koncernövergripande mål inom hållbarhet i sin affärsplan 2022. Målet avser miljöarbetet och gäller för hela Sekab-koncernen och har tillhörande aktiviteter. För det andra framgår i bolagets hållbarhetsrapport 2021² fokusområden med koppling till vissa miljömål inom Agenda 2030 som gäller för hela Sekab-koncernen. Dessa ska betraktas som viktiga utgångspunkter för miljöarbetet. Dessa fokusområden är inte framskrivna i bolagets affärsplan och har ingen koppling till uppsatta mål. Därutöver är det oklart hur fokusområdena och uppsatta mål förhåller sig till varandra.

Företagsgemensamt mål inom hållbarhet	
Mål 2025: 100 % biobaserade och förnybara råvaror och insatsvaror.	
Aktiviteter:	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ett heltäckande hållbarhetsarbete där branschledande hållbarhetskrav präglar ▶ Bolagets samtliga aktiviteter tas fram och implementeras. Sekab inkluderar kundernas hållbarhetsutmaningar i det egna hållbarhetsarbetet.	
Fokusområden i hållbarhetsrapport	Miljömål från Agenda 2030 med koppling till bolagets fokusområden
Klimat och energi: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Förnybara produkter och teknik ▶ Energianvändning ▶ Utsläpp till luft	Mål 9 – hållbar industri, innovationer och infrastruktur Mål 12 – hållbar konsumtion och produktion Mål 13 – bekämpa klimatförändringarna.

¹ Dotterbolag; Sekab BioFuels Chemicals AB, Sekab E-Technology Ab och Forest Technology AB

² Hållbarhetsrapport 2021 är en uppföljning av verksamhetsåret

Det framgår även att ledningsgruppen upprättar handlingsplaner för miljömål som behöver prioriteras inom närtid. Generellt saknas mått eller målvärden för alla uppsatta mål som framgår i tabellen ovan.

Bolaget har inga särskilda mål kopplat till hållbar upphandling. När det gäller upphandling och inköp menar intervjuade att nya interna krav är under process. Idag används leverantörsbedömningar och frågeformulär vid upphandling, som sedan dokumenteras i en revisionsrapport.

2.2.1 Fastställda riktlinjer för miljöarbetet

Sekab utgår från en så kallad HSM-policy (miljö-, säkerhets och arbetsmiljöpolicy) i sitt miljöarbete. Policyn är antagen av styrelsen inom Sekab 2022. Policyn innehåller inte specifika mål men består av riktlinjer för miljöarbetet. Miljöarbetet beskrivs i fyra riktlinjer:

- ha ett effektivt ledningssystem för miljö genom aktivt arbete skall ge ständiga förbättringar
- minimera påverkan på den yttre miljön genom effektivt utnyttjande av råvaror, energi, andra naturresurser och transporter
- utveckla förnyelsebara produkter och på så sätt bidra till en hållbar utveckling i samhället samt följa kraven enligt ISCC
- ställa höga och specifika hållbarhetskrav både på oss själva och på våra partners

2.2.2 Strukturer för årlig uppföljning

Sekab har ingen specifik rutin för formell uppföljning av miljöarbetet specifikt. Däremot följer bolagets uppföljningsrutiner generellt ett årshjul, utifrån vilket bolagets ägare ska få delårsrapporter för Sekab-koncernen per sista april och per sista augusti. I bolagets ägardirektiv framgår att kommunstyrelsen i varje ägarkommun ska särskilt erhålla en årsredovisning och en särskild bolagsstyrningsrapport med information om bland annat hur:

- verksamheten har bedrivits i enlighet med kommunalt ändamål/befogenhet, eventuella frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som överlämnats till kommunfullmäktige att ta ställning till.

2.3 Roll -och ansvarsfördelningen för miljöarbetet

VD är ytterst ansvarig för verksamheten och för beslut som tas av styrelsen. Miljöarbetet specifikt utgår från en central samordningsfunktion som utöver miljöfrågor även ansvarar för bland annat processteknik, processsäkerhet, arbetsmiljö och kemikaliefrågor. I gruppen ingår åtta medarbetare. Medarbetarna har en bakgrund inom olika yrkeskompetenser som varierar mellan miljöingenjörer, arbetsmiljöansvariga och personal med ansvar för kemikaliehantering. Gruppen säkerställer att bolaget har ett arbetssätt för att uppnå formella krav, lagstiftning och miljötillstånd samt ansvarar för att rapportera till styrelsen och myndigheter. Enligt intervjuer är den interna ansvarsfördelningen i gruppen tydlig.

Utöver samordningsfunktionen ansvarar två anställda för revision av miljökrav hos leverantörer. Revisorerna följer sedan upp till styrelsen varje månad om miljörelaterade frågor, och rapporterar miljörelaterade avvikelser i ett ärendehanteringssystem.

På Sekabs fabriker finns en fabrikschef som operativt ansvarar för miljörelaterade frågor. Intervjuade uppger att de genomför skyddsronder och (så kallade HSM-råd) som hålls av ansvariga från

samordningsfunktionen beskriven ovan. HSM-råden går igenom avvikelser, tillbud, säkerhetsaspekter och behov av utbildningar.

2.4 Sekab genomför flera miljörelaterade investeringar och åtgärder

Sekab bedriver en tillståndspliktig verksamhet och har ett miljöledningssystem certifierat enligt ISO 14001, vilket innebär att bolaget revideras internt och externt samt genomför uppföljningar. Verksamheten är i stor utsträckning beroende av marknadsläget för sina produkter varför investeringar kontinuerligt behöver genomföras för att möta nya behov.

Vad gäller produktionen av ättiksyra har bolaget som ambition att framgent kunna erbjuda en helt biobaserad produkt med reducerat klimatavtryck. Granskningen visar att styrelsen har tagit beslut att bygga ut den biobaserade ättiksyraproduktionen för att kunna uppnå sina ambitioner på lång sikt.

Vad gäller produktionen av förädlad etanol sker tillverkningen i det externa bioraffinaderiet Domsjö Fabriker. Sekab har erbjudit Domsjö Fabriker ett investeringsstöd i form av ett pristillägg under perioden 2019–2022, och fortsätter därmed samarbetet för att främja utökad volymkapacitet av biobaserad etanol.

En miljörelaterad utmaning för Sekab är att bolaget köper in ånga av Övik Energi, som i sin tur använder torv i sin produktion. Enligt uppgift kommer styrelsen i Sekab framgent att besluta om prioriterade mål till ska bidra till minskandet denna fossila energikälla.

2.5 Risker identifieras i olika riskanalyser

Sekab genomför två gånger årligen riskanalyser, som kategoriserar finansiella, operativa och strategiska risker. De strategiska riskerna är prioriterade och hanteras i ledningsgruppen. Majoriteten av alla identifierade risker är operativa och några har koppling till miljö. Risker med koppling till utsläpp, etanolförbrukning och farligt avfall identifieras i en särskild mall för utsläppsberäkningar som omfattar ett poängsystem för varje identifierad risk. Utifrån den senaste uppföljningen visade utfallet för 2021 att 11 identifierade risker hade en positiv utveckling medan 1 hade en negativ utveckling.

Styrelsen har även identifierat risker i sin affärsplan 2022. I den framgår risker i en SWOT-analys³. Identifierade risker berör bland annat: verksamhetens sårbarhet för marknaden som kan påverka skogsetanol negativt och politik som kan hämma produktionen av bolagets försäljningsområden.

2.6 Uppföljning saknar bedömning av miljöarbetet

Av Sekabs ägardirektiv framgår att bolaget ska lämna verksamhetsplan, delårsrapporter per sista april och per sista augusti samt styrelseprotokoll till ägarna. Bolaget har rapporterat en intern bolagsstyrningsrapport till kommunstyrelsen, vilken svarar mot kraven i Sekabs ägardirektiv samt det generella ägardirektivet vad gäller krav på information. Bolagsstyrningsrapporten innehåller dock ingen specifik uppföljning av miljöarbetet i Sekab.

Som framgår av Örnsköldsviks kommuns budget 2022 ska ett aktivt miljö- och klimatarbete genomsyra kommunkoncernens verksamheter, samt att bolagen ska identifiera och mäta klimatarbetet och detta ska ingå som del av verksamhetsuppföljning per tertial. I Sekabs tertialrapporter per april och augusti framgår ingen redovisning eller bedömning av miljöarbetet.

---

³ SWOT-analys är ett planeringsverktyg för att bedöma ett företags styrkor, svagheter, möjligheter och hot och därmed dess aktuella ställning.

Rapporteringen innehåller inte heller en utvärdering av bolagets uppsatta mål inom klimat och energi.

Sekab följer upp sitt miljöarbete i sin årsredovisning och hållbarhetsrapport. I hållbarhetsrapport 2021 redovisas inte bolagets miljöarbete på ett tydligt sätt utifrån bolagets uppsatta mål i affärsplanen. Redovisningen sker utifrån fyra fokusområden, varav ett är ”klimat och energi”. Redovisningen innehåller nyckeltal för energianvändning, fördelat på förnybar och icke förnybar samt utsläpp till luft och vatten. Redovisningen rapporteras inte till kommunen. Däremot har ägarbolaget Övik Energi tagit del av årsredovisningen och hållbarhetsrapport. Enligt uppgift görs vidare åiterrapportering till kommunstyrelsen bara vid behov eller om det efterfrågas.

2.7 Bedömning – Sekab

Vår bedömning är att styrelsen i Sekab delvis bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med en tillräcklig intern kontroll men att detta görs oberoende av styrningen från ägaren Örnsköldsviks kommun.

Vi baserar vår bedömning på att styrelsen har beslutat om miljörelaterade mål i sin affärsplan 2022 och även specificerar fokusområden med koppling till vissa miljömål inom Agenda 2030 i bolagets hållbarhetsrapport. Bolaget har också en beslutad policy med riktlinjer för miljöarbetet. Vi noterar däremot att inget av de beslutade målen har tillhörande indikatorer eller målvärden vilket kan försvåra uppföljning av resultat inom miljö på lång sikt. Det finns inte heller fastställda målvärden för utsläpp till luft och vatten, vilket försvagar styrningen. Detta påverkar den sammantagna bedömningen.

Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning där arbetet utgår från en central servicefunktion med medarbetare som har varierande kompetenser inom området. Vi noterar däremot att styrelsens arbetsordning inte fullt ut beskriver hur miljöarbetet formellt ska följas upp. Utifrån detta finns en risk för underprioritering av uppföljningen av bolagets måluppfyllelse vad gäller långsiktiga mål.

Bolaget genomför investeringar som på kort och lång sikt bedöms bidra till att uppnå miljömålen inom bolaget. Vi bedömer att identifierade risker utgår från ett systematiskt förhållningsätt som ger en helhetsbild över olika typer av risker.

Vi bedömer att uppföljningen sker enligt krav i ägardirektiv. Däremot får kommunen inte del av någon tillräcklig redovisning av bolagets miljöarbete. Befintlig redovisning till kommunen innefattar ingen tillräcklig uppföljning av miljöarbetet. Bolaget upprättar en hållbarhetsredovisning som går till Övik Energi men inte till kommunen. Kommunstyrelsen har möjlighet att efterfråga mer information men har inte gjort det.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen av miljöarbetet genom att upprätta tydliga mål och indikatorer, samt formella rutiner för uppföljning och bedömning av uppsatta mål.
- ▶ Säkerställa att miljöarbetet följs upp vid tertial och att kommunen årligen får del av en redovisning av bolagets miljöarbete med information om måluppfyllelse. Detta för att kommunen ska kunna ta ställning till status för miljöarbetet.

Örnsköldsvik den 6 mars 2023

Karla Escobar
EY

Madeleine Gustafsson
EY